

La frase del dia

“Avui és el dia de la derrota del govern espanyol perquè l'Estat espanyol ha perdut la batalla judicial europea”

Quim Torra, PRESIDENT DE LA GENERALITAT

Tribuna

Josep-Lluís Carod-Rovira. Escriptor i polític

Jeroni Conques, 500 anys

AlAlcalatén hi ha el cim del Penya-golosa, que, any rere any, acull els pelegrins de les Useres. En aquesta comarca valenciana és on hi ha també Llucena, a 34 km de Castelló. Aquí, cap al 1518, ara fa, doncs, 500 anys, va néixer Jeroni Conques, fill de Guillem Conques, mercader de la ciutat de València, i Leonor Garcia, de Llucena. Estudià a València, on es crià amb el germà del seu pare, de nom també Jeroni Conques i beneficiat de la seu. A la universitat adquirí una àmplia formació multidisciplinària de la teologia a la medicina, passant per les matemàtiques i l'astrologia, i hi aprengué també grec i hebreu, a més de l'arameu, que adquirí de forma autodidàctica. A diferència d'altres valencians coetanis que passaren també per les aules valencianes però que després estudiaren a l'estranger, sobretot a París —com P.L. Berga, F. Furió i Ceriol, M. Cordero o P.J. Nunyes—, Conques rebé tota la formació a la capital del Túrria. Erudit, intel·ligent i d'una agudesca irònica, feia llargues estades a Alzira, on una germana del seu pare era superiora de les agustines.

EL 1557, EN AQUESTA POBLACIÓ capital de la Ribera Alta, traduï al català el Llibre de Job, llavors única traducció bíblica en aquesta llengua, després de les vicissituds per què passa la versió de les escriptures feta per Bonifaci Ferrer, germà de sant Vicent. Aquest incunable, conegut com a Bíblia Valenciana, s'imprimí entre el 1477 i el 1478, sembla que van editar-se'n 600 exemplars i aviat se'n trobaren per biblioteques privades de València, Barcelona i Mallorca. Conques feu la seva versió amb consultes a material de Robert Estienne, famós lexicògraf i impressor protestant francès. Aleshores era sotsdiaca i beneficiat de la catedral valenciana i, entre el seu cercle més íntim, denunciava la retòrica de la predicació i el baix nivell teològic i cultural de la jerarquia eclesiàstica i dels predica-

dors davant uns creients supersticiosos, així com certes pràctiques religioses com ara el res regular del rosari.

FOU AMIC DE PERE JOAN NUNYES, professor de Pere Galès, el protestant català més destacat de la història, docent a la Universitat de Ginebra. Pertanyia a l'anomenat grup de Pedralba, nucli filoluterà a l'empara del noble Gaspar de Centelles, els membres del qual compartien la lectura bíblica, en debatien el significat i discutien sobre temes religiosos. Ell mantenia el noble al corrent de les novetats editorials i de pensament que es produïen a Europa, sobretot a través de les obres publicades a París, Basilea i Lió, aconseguides a les llibreries valencianes, les més ben assortides del país, tal com reconeixia un altre integrant del grup, el sard Segimon Arquer. Aquest definia el català com “la llengua de la meua terra” i quan comparegué davant el Sant Ofici el primer llibre que sol·licità per a defensar-se fou *Constitucions i altres drets de Catalunya*.

“Pertanyia al grup de Pedralba, un nucli filoluterà, i va haver d'abjurar les seves posicions davant la Inquisició per salvar la vida

LA INQUISICIÓ DETINGUÉ Conques el 1563 i l'acusà de proposicions herètiques per la correspondència mantinguda entre 1554 i 1562 amb Centelles. El Tribunal li trobà un quadern amb notes manuscrites de l'Eclesiastès d'Erasme i la seva versió del Llibre de Job, just quan el concili de Trento prohibia les versions bíbliques en vernacle. El mateix dia que Centelles era condemnat a mort, Conques abjurà les seves posicions i salvà la vida, després dels testimonis favorables de l'arquebisbe Joan Segrià, el governador de València Lluís Ferrer i els catedràtics Jaume Ferrús i Llorenç Palmireno. Davant el tribunal inquisitorial, Conques reconegué que havia pensat escriure un tractat sobre predicació i cal recordar la gran importància que el cristianisme sorgit de la Reforma atorgava a la predicació, que adquiria un paper central en els cultes. També admeté haver llegit de jove les obres de Luter, al·legant, però, que en desconeixia la prohibició, pretext que més d'un cop utilitzaven alguns acusats d'heretgia davant del tribunal, com a recurs defensiu per evitar la pena màxima.

LA INQUISICIÓ EL CONDEMNÀ a reclusió al convent de Socors de València, amb el càstig afegit de no poder predicar mai més, ell que tant havia criticat la poca qualitat de la predicació de l'època. Executats pel Sant Ofici Centelles i Arquer, i a l'exili Berga, aquell grup capdavanter de cristians seduïts per l'onada de la Reforma a Europa quedà totalment desarticulat. Als dos anys de la seva reclusió, Conques ja recuperà la llibertat per bona conducta i, sense cap cercle íntim de complicitat on continuar exposant les seves inquietuds religioses, es dedicà a la música i al lleure, aparentment lluny de les seves inquietuds anteriors. Morí a València el 22 de setembre de 1574, als 56 anys. Ens deixà, però, un llegat magnífic: el Llibre de Job en la nostra llengua.

De set en set

Jaume Oliveras

Ebre

Era una missió impossible, però el darrer recurs exigia guanyar temps, amb l'esperança que una intervenció estrangera propiciés una negociació. L'ofensiva de l'Ebre venia marcada per la història i el resultat van ser 115 dies de la més mortífera de les batalles de la guerra, amb més de cent mil morts. D'aquella ofensiva aquesta setmana s'ha commemorat el vuitantè aniversari.

La batalla de l'Ebre ha quedat com un esdeveniment important en l'imaginari del país, tant pel sacrifici d'una jove generació de catalans com pel fet que la derrota va permetre l'ocupació franquista de Catalunya. Emociona veure les restes de Corbera d'Ebre i un grup d'infants d'aleshores, avui vells resistents, abraçar-se al president Torra i reclamar l'impuls definitiu de la memòria històrica. Detectar i obrir les fosses de la ignomínia i tornar les restes als caus familiars.

Mentrestant, a alguns despatxos de Madrid es discuteix si cal reservar un lloc d'honor per a les despulles del dictador, aquell cafre que va sustentar el poder sobre els sis-cents mil morts durant la guerra i els prop de dos-cents mil en la posterior repressió. I els fills del franquisme continuen controlant espais de poder, començant per una monarquia hereva del general colpista.

A més a més, el passat cap de setmana els militants del Partit Popular van triar Pablo Casado per dirigir el partit. Sí!, aquell senyor que va advertir al president Puigdemont que podia acabar com el president Companys i que ara, en ocupar la nova presidència, proclama que cal tornar a conquerir Catalunya. Sí, conquerir, tot i que ell ha dit conquerir. Com sempre, l'acció d'imposar, de pensar que Catalunya és terra de conquesta.

Les aigües de l'Ebre encara no baixen prou netes. El diàleg és difícil i la incomprensió continua.

Sísif

Jordi Soler

